

Meer dan vijftig doden en tientallen gewonden. Dat was de trieste balans nadat een winkelcentrum eind november instortte in de Letse hoofdstad Riga. Het was de ergste ramp voor het land sinds zijn onafhankelijkheid in 1991. Premier Valdis Dombrovskis besloot af te treden na de ramp.

Daarmee kwam een voorlopig einde aan het succesvolle bewind van de langstzittende premier ooit in het land. Het was Dombrovskis die de Letse economie met onorthodoxe maatregelen weer aan het groeien kreeg en het land uiteindelijk richting eurozone begeleidde.

In ruil voor noodleningen onder leiding van het IMF en de EU pakte Dombrovskis stevig door met saneringen, terwijl de economie met grofweg een kwart kromp. De uitkomst van zijn beleid? Bijna net zo snel als de economische groei verdween, keerde deze weer terug.

NIEUW EUROLAND

Die prestatie leverde Letland de nodige complimenten op. IMF-voorzitter Christine Lagarde bracht vorig jaar een bezoek aan het land en prees het economische beleid. Ook Jeroen Dijsselbloem, minister van Financiën en voorzitter van de eurogroep, is optimistisch over de geleverde inspanningen. Deze zomer feliciteerde hij Letland met het bereiken van de noodzakelijke voorwaarden om de euro in te voeren. Lidstaten die de euro nog niet hebben ingevoerd, kunnen volgens Dijsselbloem een voorbeeld nemen aan Letland.

STEVIG BEZUINIGEN

Letland nam daarvoor moeilijke beslissingen. Misschien wel de opvallendste is het bezuinigingsbeleid, waarbij de Letse overheid flink in eigen vlees heeft gesneden. De overheidsuitgaven daalden van 44 procent van het bbp in 2009 naar

37 procent in 2013 en het IMF verwacht de komende jaren nog een verdere daling richting 30 procent. Een van de groepen die het moest ontgelden, waren de ambtenaren. Zij die niet naar huis werden gestuurd om een andere baan te zoeken, kregen een loonsverlaging die kon oplopen tot wel 40 procent.

De lagere overheidsuitgaven geven de private sector een grotere rol. Ook is de overheid met structurele hervormingen het bedrijfsleven en ondernemers tegemoetgekomen. Enkele voorbeelden zijn de teruggedrongen bureaucratie, de nieuwe insolventiewet om bedrijven in problemen te helpen en maatregelen om de regeldruk voor ondernemers te verlichten.

INTERN DEVALUEREN

Een andere opmerkelijke zet, naast de stevige bezuinigingen, was de instandhouding van de koppeling tussen de lats, de Letse nationale munt, en de euro. Ondanks neerwaartse druk op de munt, hield Letland krampachtig vast aan deze band. Was de wisselkoerskoppeling losgelaten, dan had de daling van de lats ervoor gezorgd dat de importprijzen zouden toenemen. Ook

MET DE KEUZE OM DE EIGEN MUNT NIET TE DEVALUEREN, LEGDE LETLAND ZICH EEN VERGELIJKBARE BEPERKING OP LANDEN BINNEN DE EUROZONE

zouden de verplichtingen in euro's meer waard worden, wat terugbetalen bemoeilijkt.

Met de keuze om de lats niet te devalueren, legde het land zich een vergelijkbare beperking op als landen binnen de eurozone. Landen binnen de eenheidsmunt kunnen immers niet naar eigen inschatting de internationale muntwaarde beïnvloeden via aanpassingen van de geldhoeveelheid. Het belangrijkste motief om de muntwaarde te drukken, is om de exportsector te helpen.

Daarmee verbeterde de concurrentiepositie.

Dergelijk beleid kan werken, zij het vaak

op korte termijn. De geschiedenis kent voorbeelden genoeg van landen met een sterke munt en op hetzelfde moment sterke (exporterende sectoren. In dergelijke situaties is de muntwaarde geen doel op zich, maar een weerspiegeling van de concurrentiekracht van het bedrijfsleven.

Het betekent dat landen zich niet opgesloten hoeven te voelen in de monetaire unie, ook niet bij een hoge muntwaarde. Letland koos ervoor om intern te devalueren, ook een manier om concurrentiekracht te winnen, zo blijkt uit het geslonken handelsbalanstekort. En dat hoeft niet noodzakelijkerwijs door loonsverlagingen. Dat kan ook door verbeteren van productiviteit en specialisatie.

RICARDO SCHIET EUROZONE TE HULP

Letland heeft draconische maatregelen genomen om concurrerder te worden en zo toelating tot de eurozone af te dwingen. Het land maakt binnenkort zijn entree in een muntunie waar de onbalans tussen eurolanden alleen maar groter is geworden. De verschillen zijn zelfs zo groot dat de Europese Commissie een onderzoek start naar het Duitse overschot op de handelsbalans.

Misschien kunnen de ideeën van de negentiende-eeuwse econoom David Ricardo de zaken helpen relativeren. In zijn bekendste werk, *On the Principles of Political Economy and Taxation* uit 1817, verklaart Ricardo waarom landen met

elkaar kunnen handelen, ook als zij in absolute zin een achterstand hebben. Volgens hem draait het om comparatieve, oftewel relatieve, voordelen.

Een voorbeeld. Stel dat twee landen elk twee producten produceren, graan en kleren. Stel vervolgens dat land A ten opzichte van land B zowel graan als kleren met minder middelen kan produceren. Dan lijkt het op het eerste gezicht voor land A niet zinvol om handel te drijven met land B. Maar schijn bedriegt. Want arbeid is slechts eenmaal in te zetten. De arbeid die land A inzet voor de productie van kleren, kan niet tegelijk ook voor de productie van

graan worden ingezet. Dit zijn de zogeheten opofferingskosten. En uitgedrukt in deze opofferingskosten, kan het bijvoorbeeld zinvol zijn voor land A om zich volledig toe te leggen op de productie van kleding en voor land B op de productie van graan. Vervolgens kunnen beide landen het overschot, voor land A kleding en voor land B graan, met elkaar uitwisselen.

De gedachte achter het principe van Ricardo is dat specialisatie kan leiden tot internationale handel, waarbij beide partijen beter af zijn. Misschien kan die wetenschap het chagrijn tussen eurolanden onderling wat dempen.